

Door Kees van Oostenrijk,
Voorzitter Nederlandse Vereniging van Rubberfabrikanten/lid bestuur NRK

De bron van problemen bij de rubberkorrelhype

Als vertegenwoordigers van de banden- en rubberbranche hadden wij de twijfelachtige eer om lijdend voorwerp te zijn van een van de grootste mediahypes van 2016: de discussie rond de rubberkorrels in kunstgras. Met verwondering kijken we achterom en vragen ons af: hoe konden media zó in de fout gaan? Heeft de druk van internet en social media inderdaad alle principes van journalistieke ethiek teniet gedaan? Die conclusie lijkt onvermijdelijk, nu blijkt dat de honderden berichten over het vermeende gevaar van rubberkorrels zonder enig vorm van bewijs zijn gepubliceerd.

Het is interessant om de uitzending van het TV-programma Zembla van 5 oktober j.l. met de kennis van nu, na de conclusies van het RIVM dat rubbergranulaat veilig is, nog eens terug te kijken. Wat vooral opvalt, buiten de suggestieve beelden en onjuiste statements, is dat Zembla heeft verzuimd om ook de andere kant van het verhaal belichten. Na de opsomming van meningen van leken en drie wetenschappers die zelf nog nooit onderzoek hebben gedaan naar die korrels, had Zembla minimaal één van de vele tientallen wetenschappers aan het woord moeten laten die met onderzoek heeft laten zien dat sporten op rubbergranulaat geen gezondheidsrisico's oplevert. Het blijft een raadsel waarom de TV-makers dit hebben nagelaten – temeer omdat wij zeker weten dat zij van die ontkrachtende wetenschappelijke informatie op de hoogte waren.

Maar van Zembla is het ons bekend dat ze er niet voor terugdeinzen om suggestief te berichten. Verwonderlijker is

hoe andere media zonder meer in de misleiding van Zembla zijn meegaan. In de dagen voorafgaand aan haar uitzending heeft Zembla diverse journalisten een zogenaemde viewing toegestaan. Journalisten mochten het filmpje van 37 minuten alvast bekijken, met de bedoeling om op de dag van de uitzending de geesten alvast rijp te maken. Dit liet men zich geen twee keer zeggen. De ochtend van 5 oktober verschenen de gewenste koppen: 'Kunstgrasvelden oorzaak leukemie' en 'Het gevaar van de kunstgraskorrels' waren er slechts twee van vele soortgelijke. De toon was gezet, de uitzending kon niet meer stuk na dit sterk staaltje marketing door Zembla. Het leek wel op een campagne van Unilever, zo goed was dit voorbereid.

De vraag die je je dan natuurlijk stelt is: hebben deze journalisten nou zomaar klakkeloos het verhaal van Zembla overgenomen? Zonder zelf ook maar een poging te doen om te checken of dit verhaal wel waar kon zijn? Het trieste antwoord is: inder-

daad. Géén van de journalisten die vooraf voor het Zembla-karretje waren gespannen heeft zijn journalistieke plicht gedaan. Maar ook daarna waren er maar weinige die probeerden het ongelijk van Zembla te bewijzen of zelfs maar te onderzoeken of er wellicht sprake van enig ongelijk kon zijn. Sterker nog: toen wij op een bepaald moment aan een redacteur van het NOS-journaal vroegen of hij er ook maar enigszins rekening mee hield dat het wel eens zo kon zijn dat er helemaal niets aan de hand is met die rubberkorrels, antwoordde hij: 'nee, dat kunnen wij ons niet voorstellen en daar houden wij dan ook geen rekening mee'.

TUNNELVISIE

Tunnelvisie bestaat dus ook in de journalistiek. Bij het Journaal ging dit zó ver dat de dag voordat het RIVM met zijn conclusies naar buiten kwam, men anonieme wetenschappers 'citeerde' die volgens het Journaal lieten weten dat er 'geen consensus' was over de uitkomsten van het onderzoek. Niet

alleen werd hiermee gepoogd om het RIVM-onderzoek vóór publicatie al te killen, het was ook nog eens een sterk staaltje van *campaigning journalism*: een stelselmatig gecreëerd frame rond het product rubberkorrels, dat niet kón en niet mócht deugen.

En zo kon het gebeuren dat een aanzienlijk aantal ouders, club- en gemeentebestuurders na twee maanden van onophoudelijke berichtgeving over het 'gif' op de velden, maar moeilijk konden geloven dat het *Rijks Instituut voor Volksgezondheid en Milieu*, een wereldwijd gerespecteerd wetenschappelijk instituut, tot de conclusie kwam dat er niets aan de hand is. Een conclusie die vele wetenschappers eerder ook al hadden getrokken. Een conclusie die voor ons niet als een verrassing, maar wel als een opluchting kwam. Je gaat op een gegeven moment toch aan jezelf twijfelen, bij het horen van al die 'experts' die toch heel zeker wisten dat het niet goed kon zijn met die rubberkorrels. 'Experts' die

weliswaar de titel hoogleraar dragen, maar zelf geen enkel onderzoek op dit vlak hadden verricht. En die geen enkele kritische vraag kregen voorgeschoteld.

INITIATIEF TOT CERTIFICERING

Gelukkig zijn er voldoende mensen die ook in deze context het hoofd koel houden en de branche zien voor wat deze is: een sector waarin veel onderzoek is gedaan en nog steeds wordt gedaan naar de veiligheid van de stoffen waarmee wordt gewerkt. En laten we het nog maar eens herhalen: uit geen van die onderzoeken, ook niet de vele studies die zijn gedaan naar de gezondheid van werknemers in deze branche, blijken problemen. Naar verluidt is Zembla nu bezig met een tweede uitzending, kennelijk over de milieueffecten van het gebruik van rubberkorrels. Het laat zich raden

met welk 'nieuws' Zembla naar buiten komt: grote milieuproblemen, de grond wordt vergiftigd! Ook hier is de waarheid goed vindbaar voor wie deze wil vinden. Langetermijnstudies laten zien dat de zware metalen, en dan met name zink, niet naar de bodem en grondwater uitlogen. Voorwaarde is dan wel dat bij de aanleg de regels voor kunstgrasvelden in acht worden genomen: het veld moet worden voorzien van een voldoende dikke laag van zand of zand met lavasteen, ook om constructieve en speel-

technische redenen. In 2008 hebben VACO en BEM een zorgdocument geïnitieerd voor de branche van aanleg en onderhoud van kunstgrasvelden. De basis ligt dus er al. Nu alleen nog de vergrendeling en certificering, met audits. Wij nemen graag het initiatief tot certificering!

VEEL GELEERD

De rubbekorrelafabels van Zembla hebben ons als branche veel geleerd. Bijvoorbeeld dat we beter moeten kunnen aantonen welke concentraties aan stoffen

in het granulaat zitten. Vandaar dat wij nu aansturen op specifieke normering en certificering. Maar hopelijk heeft deze hype ook de media wat geleerd: loop niet blind achter je collega's aan en blijf vragen stellen, ook als dat betekent dat een in potentie prachtig nieuwsverhaal om zeep wordt geholpen omdat het gewoone niet klopt.

Namens de Vereniging Band en Milieu/RecyBEM wens ik iedereen een voorspoedig, gezond en een gezond verstand 2017 toe!

WIE MEER WIL WETEN:

www.sbrcheck.nu

www.facebook.com/BANDenMILIEU/

www.nrc.nl/nieuws/2016/12/23/vrachtlading-bangmakerij-5909952-a1538254

www.rivm.nl/Onderwerpen/R/Rubbergranulaat/Video/1vt6i71_web_mp4.std?ext=.mp4

www.facebook.com/BANDenMILIEU/videos/671151653065206/